

Aliina Laine, Heli Lintusaari, Johanna Metsola,
Mira Vehviläinen ja Mona Väänänen

9.3.2022

Ruoka-apu on enemmän kuin ruokaa – yhteistyö järjestöjen kanssa hyödyttää sote-palveluita

Köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elää Suomessa tällä hetkellä lähes miljoona ihmistä eli jopa viidesosa väestöstä. Koronapandemia on entisestään lisännyt ruoka-avusta apua hakevien ihmisten määrää. Ruoka-apua tarjoavia järjestöjä ja toimijoita on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella useita, mutta yhteistyötä niiden ja julkisten sote-palveluiden välillä ei tehdä riittävästi. Ruoka-aputoimijat tarjoavat elintarvikejakelun lisäksi palveluita, jotka voivat tukea julkisia sote-palveluita, tuoda kustannussäästöjä, edistää asiakkaiden ohjautumista oikeiden palveluiden piiriin sekä vähentää ihmisten syrjäytymistä.

“Päivän aiheena on leipäjonot. Kyllä. Minäkin olen käynyt niissä, vaikka kaikki kuvittelevat toimittajien olevan varakasta väkeä. Osa onkin, mutta moni freelancer sinnittelee nälkärajalla. -- Kyllä ne ensimmäiset kerrat leipäjonossa hävettivät. Eivät enää. Se on vähän kuin rutiinia. Niissä tapaa tuttujakin. -- Millaisia ihmisiä sitten olen leipäjonossa tavannut? Ihan tavallisia. Paljon leipäjonossa käy eläkeläisiä, opiskelijoita, työttömiä ja varmasti myös pienipalkkaisia.” (Esa Pesonen. Elämänehtoja-blogi: Kokemuksia leipäjonosta. 9.3.2021. <https://esapesonen.blogspot.com>)

Mitä on ruoka-apu ja keitä se koskee?

Suomen 5,5 miljoonasta asukkaasta köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elää tällä hetkellä 900 000 ihmistä eli miltei yksi viidesosa väestöstä. Ruoka-avussa asioi arvioiden mukaan 100 000–200 000 suomalaista vuodessa. Heistä valtaosa on työttömiä ja eläkeläisiä, mutta myös lapsiperheiden osuus on kasvussa. Koronapandemia on lisännyt avuntarvetta monien muidenkin ryhmien, kuten lomautettujen, yrittäjien ja opiskelijoiden joukossa. Pelkästään Espoon alueella ruoka-apua saa noin 2 500 ihmistä viikossa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella toimii yhteensä noin 15 eri kokoista ruoka-apua tarjoavaa yhteisöä ja järjestöä, joista suurin osa toimii Espoon alueella. Näiden lisäksi ruoka-apua tarjoavat vaihtelevasti muun muassa evankelisluterilaiset seurakunnat ja muut hengelliset yhteisöt, Pelastusarmeija, työttömien yhdistykset, SPR:n alueosastot ja A-killat.



Kuvat: Ruoka-apu.fi

Ruoka-apu on paljon muutakin kuin ruokaa

Ruoka-apu on hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa, jonka päätehtävänä on jakaa ruokaa elintarvikejakeluina tai valmiina aterioina tarvitsijoille. Median luoma kuva ruoka-avusta on kuitenkin hyvin yksipuolinen – se on muutakin kuin pelkkiä leipäjonoja. Ruoka-avun yhteydessä voidaan antaa matalan kynnyksen palveluohjausta, digiopastusta ja talous- ja terveysneuvontaa, auttaa lomakkeiden täytössä sekä jakaa informaatiota esimerkiksi koronatilanteesta. Osa ruoka-apujärjestöistä onkin toiminut muun muassa koronamaskien jakelupisteenä pandemian aikana. Monia maahanmuuttajia järjestöjen tuki auttaa merkittävästi kotoutumisessa.

Aliina Laine, Heli Lintusaari, Johanna Metsola,
Mira Vehviläinen ja Mona Väänänen

9.3.2022

Ruoka-apu tarjoaa mahdollisuuksia vapaaehtoistehtäviin, ajanviettoon sekä virkistys- ja harrastustoimintaan lisä-ten samalla ihmisten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Monet järjestöt tarjoavat keskusteluapua ja juttuseuraa. Toiminta auttaa ehkäisemään syrjäytymistä ja tarjoaa ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Kaiken lisäksi ruoka-apu on ekologista, sillä se edistää kiertotaloutta ja hyödyntää kaupoista ja kouluista syntyvää hävikkiruokaa. Yhteistyö ruoka-apua tuottavien järjestöjen kanssa tukee kuntien omia strategioita ja on monin tavoin kannattavaa ja ajan hermolla. Toistaiseksi yhteistyötä ruoka-avun toimijoiden kanssa hyödynnetään kuitenkin liian vähän, jotta voitaisiin luoda kokonaisvaltaisempia ja tehokkaampia palveluväyliä.

Miten hyvinvointialue voi edistää sote-palveluiden ja ruoka-aputoimijoiden yhteistyötä?

Ruoka-apujärjestöjen hyödyntäminen yhteistyössä sote-palveluiden kanssa voi olla hyvinkin merkittävää. Järjestöt tekevät paljon tärkeää, etsivää työtä, ja heillä on ruoka-avun asiakaskunnasta ja heidän tarpeistaan tietoa, jota julkisella puolella ei ole. Neuvonnan ja ohjauksen kautta järjestöt pystyvät ohjaamaan ihmisiä oikeiden palveluiden piiriin, mikä vähentää painetta sote-palveluilta ja ehkäisee niiden turhaa käyttöä. Ennaltaehkäisevä työ ja matalan kynnyksen kohtaaminen on tärkeää myös sote-kustannusten näkökulmasta: mitä aikaisemmin apua tarvitseva saadaan oikeiden palvelujen piiriin, sitä tehokkaammin säästetään myöhemmin kustannuksissa esimerkiksi erikoissairaanhoidossa tai laitosasumisessa.

“Sinnehan he soittavat, mistä kuvittelevat ensimmäisenä avun saavansa. Kannan kaikkia mahdollisia auttajanumeroita mukana ja yritän sitten kuunnella ja ohjata ihmisiä eteenpäin. Kertoohan se jotain, että ihmiset eivät löydä apua ja heillä ei ole tukiverkostoja, Backman sanoo.” (Vesa Marttinen. Yle.fi-artikkeli: Moni sairaalasta kotiutuva soittaa hädissään ruoka-apuun - ruokajakelun konkari: “Hetki päälle tulevia ongelmia on nyt enemmän”. 22.2.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12322068>)

Uusi hyvinvointialue voi käyttää vaikutusvaltaansa kannustamalla järjestökenttää hyödyntämään Ruoka-apu.fi -verkkopalvelua. Mitä enemmän eri ruoka-aputoimijat ilmoittavat toiminnastaan yhteisellä verkkosivustolla, sitä helpompi myös palveluneuvojien on ohjata asiakkaita avun piiriin. Lisäksi eri sote-palveluiden järjestäjät, kuten esimerkiksi Kela, voivat jalkautua ruoka-aputapahtumiin ja helpottaa siten palveluiden saatavuutta, rakentaa siltoja ja kohdata asiakkaita siellä, missä apua tarvitaan. Yhteistyötä sote-palveluiden ja järjestöjen välillä voi edistää myös järjestämällä järjestöille koulutusta, jotta ne saavat ajanmukaista tietoa opastaa etuuksien hakemisessa ja ohjata asiakkaita oikeisiin palveluihin. Kokonaisuudessaan yhteistyö ruoka-aputoimijoiden kanssa palvelee kestäväen kehityksen kaikkia osa-alueita edistäessään osallisuutta, taloutta ja ekologisuutta!

Lisätietoja antavat:

Espoon ruoka-apuverkoston puolesta Edistian kehittämisspäällikkö Jyrki Myllärniemi puh: +358 44 727 3423, jyrki.myllarniemi@edistia.fi

Ruoka-apu.fi:n puolesta projektipäällikkö Reetta Nick puh: +358 40 809 1684, reetta.nick@kirkkopalvelut.fi

Tiedotteen ovat laatineet Laurea-ammattikorkeakoulun Otaniemen kampuksen sosionomiopiskelijat, yhteyshenkilönä Heli Lintusaari: heli.lintusaari@student.laurea.fi